

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет інженерно-технологічний
Кафедра проектування технічних систем

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Економіка, організація та управління аграрного виробництва
(вибірковий)

Реалізується в межах освітньої програми

«Агроінженерія»

(назва)

за спеціальністю 208 «Агроінженерія»

(шифр, назва)

на першому бакалаврському рівні вищої освіти

Розробник: Наталія ТАРЕЛЬНИК к.е.н., доцент
(підпис) (прізвище, ініціали)(вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри Проектування технічних систем (назва кафедри)	протокол № від червня 2024
	Завідувач кафедри <u></u> <u>Олександр ІВЧЕНКО</u> (підпис) (прізвище, ініціали)

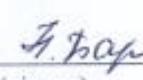
Погоджено:

Гарант освітньої програми Богдан САРЖАНОВ
(підпис) (ПІБ)

Декан факультету Владислав ЗУБКО
(підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана: Богдан САРЖАНОВ
(ПІБ)

 Алла РЕБРІЙ
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації Ірина Боран
(підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 19.06. 2024 р.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Економіка, організація та управління аграрного виробництва							
2.	Факультет/кафедра	Інженерно-технологічний факультет / кафедра Проектування технічних систем							
3.	Статус ОК	Обов'язковий							
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	«Агроінженерія»/ 208 «Агроінженерія»							
5.	Рівень НРК	5 рівень НРК							
6.	Семестр та тривалість вивчення	5 семестр, 15 тижнів							
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5							
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)						Самостійна робота	
		Лекційні		Практичні /семінарські		Лабораторні			
		Ден-на	Заоч	Ден-на	Заоч	Денна	Заоч	Денна	Заоч
		5 семестр – 150 год., залік	30	-	30	-	-	-	90
9.	Мова навчання	українська							
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Тарельник Н.В., доцент							
10.1	Контактна інформація	Аудиторія кафедри 415м, корпус №4, natasha-tarelnik@ukr.net							

11.	Загальний опис освітнього компонента	Дана дисципліна є основою для формування та розширення світогляду студента в області економіки, організація та управління аграрного виробництва, здатність до розуміння актуальності вдосконалення надання послуг у сфері інженерії агропромислового виробництва; здатність студента формувати цілі техніко-економічних досліджень з метою прийняття обґрунтованих економічних рішень, вміння знаходити шляхи вирішення проблемних ситуацій в аграрному виробництві.
12.	Мета освітнього компонента	Метою освітнього компоненту є формування сучасного економічного мислення, глибокого розуміння основних економічних категорій, діючих в системі організація та управління аграрного виробництва, економічних принципів дії ринкових відносин у сфері інженерії агропромислового виробництва.
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	ОК17 Виробнича практика та кваліфікаційна атестація, кваліфікаційна (фахова) атестація
14.	Політика академічної доброчесності	Практичні роботи повинні бути оригінальними, виконані самостійно. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижче оцінку. Роботи, які є копією чужої роботи оцінюватимуться на «нуль». Передача практичних робіт відбувається після повторного доопрацювання. Списування під час екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Перескладання екзамену відбувається із дозволу деканату після повторного засвоєння матеріалу з дисципліни.
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4819

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

<p>Результати навчання за ОК: <i>Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»</i></p>	<p>Як оцінюється РНД</p>
<p>ДРН 1. Застосовувати нові ідеї та концепції розвитку агроінженерії в агропромисловому виробництві.</p>	<p>Підготовка і захист індивідуального завдання* (п.2)</p>
<p>ДРН 2. Розв'язувати типові технічні задачі пов'язані з функціонуванням техніки та виробничими процесами агропромислового виробництва.</p>	<p>Підготовка доповіді з мультимедійною презентацією. Модульний контроль.</p>
<p>ДРН 3. Вибирати механізовані технології та оцінювати значимість отриманих результатів виробничої діяльності за економічними та якісними критеріями</p>	<p>Підготовка і захист індивідуального завдання* (п.1)</p>
<p>ДРН 4. Демонструвати повагу до етичних принципів, своєю поведінкою впроваджувати етичні норми взаємовідносин в колективі, які сприяють досягненню виробничої мети.</p>	<p>Презентація індивідуального завдання. Доповідь, обговорення, робота в групах, дискусія</p>
<p>ДРН 5. Визначати показники якості технологічних процесів, машин та обладнання.</p>	<p>Письмове опитування (тестування) засвоєння лекційного матеріалу</p>

* індивідуальне завдання:

- 1) аналіз та оцінка економічного процесу виробництва на підприємствах АПК;
- 2) шляхи вдосконалення управління аграрного виробництва.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література	
	Аудиторна робота		Самостійна робота		
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
<p>Тема 1. Вступ. Аграрне підприємство, як суб'єкт господарювання. 1.</p> <p>1. Агропромисловий комплекс, його місце і роль в економіці держави.</p> <p>2. Особливості сільського господарства і агропромислового виробництва та їх вплив на економіку підприємств агропромислового комплексу.</p> <p>3. Підприємство в сучасній системі господарювання.</p> <p>4. Види підприємств та їх організаційно-правові форми.</p> <p>5. Сучасне ринкове середовище.</p> <p><i>ПЗ. Визначення структури агропромислового комплексу України.</i></p>	2	2	-	6	[1,6]
<p>Тема 2. Земельні ресурси аграрних підприємств.</p> <p>1. Земельні ресурси аграрних підприємств.</p> <p>2. Сучасний рівень та економічна ефективність використання землі в підприємстві</p> <p>3. Показники ефективного використання землі.</p> <p>4. Динаміка та фактори ефективності використання землі.</p> <p>5. Шляхи підвищення</p>	2	2	-	6	[1,4,6. 9,10]

ефективності використання земельних ресурсів. <i>ПЗ. Визначення структури земельних ресурсів.</i>					
Тема 3. Трудові ресурси аграрних підприємств. 1.Трудові ресурси в сільському господарстві, показники використання їх в сільському господарстві. 2.Продуктивність праці. 3.Показники продуктивності праці. 4. Планування чисельності персоналу та ринок праці. <i>ПЗ. Визначення рівня використання земельних ресурсів.</i>	2	2		6	[1,4,6. 9,10]
Тема 4. Матеріально-технічна база в аграрному виробництві. 1.Суть матеріально-технічної бази. 2.Особливості і стан матеріально-технічної бази аграрних підприємств. 3.Машино- тракторний парк і ефективність його використання. 4. Виробничі процеси агропромислового виробництва. <i>ПЗ. Визначення енергооснащеності виробництва і енергоозброєність праці.</i>	2	2	-	6	[1,2,4, 5,6,10 ,]
Тема 5. Науково технічний прогрес в аграрному виробництві. 1. Науково-технічний прогрес та його роль у розвитку виробництва. 2. Транспортні засоби та ефективність їх використання в аграрному виробництві.	2	2		6	[1,2,4, 5,6,10 ,]

3. Інноваційна діяльність аграрних підприємств. <i>ПЗ. Оцінка ефективності технічних нововведень.</i>					
Тема 6. Виробничі фонди і капітальні вкладення в аграрному виробництві. 1. Поняття про засоби виробництва і виробничі фонди. 2. Джерела і форми відтворення основних засобів 3. Знос і амортизація основних засобів виробництва. 4. Ефективність використання основних виробничих фондів. 5. Ефективність використання оборотних фондів. 6. Капітальні вкладення в аграрному виробництві. 7. Лізинг <i>ПЗ. Визначення складу і класифікація оборотних фондів.</i>	2	2	-	6	[1,5,6, 11]
Тема 7. Продукція підприємства, її якість. 1. Продукція аграрного виробництва. 2. Якість продукції та забезпечення її конкурентоспроможності. 3. Якість технологічних процесів, машин та обладнання. 4. Стандартизація і сертифікація як нормативні засади якості й безпечності сільськогосподарської продукції. <i>ПЗ. Управління якістю с/г продукції.</i>	2	2	-	6	[1,4,6, 9]

<p>Тема 8. Спеціалізація, концентрація в сільськогосподарському виробництві.</p> <p>1. Суть і фактори розміщення та спеціалізації аграрного виробництва.</p> <p>2. Форми спеціалізації і методика визначення виробничого напрямку аграрного підприємства.</p> <p>3. Поняття та види галузей в с. г.</p> <p>4. Концентрація сільськогосподарського виробництва.</p> <p>5. Основні показники рівня концентрації.</p> <p><i>ПЗ. Визначення показників спеціалізації та концентрації виробництва.</i></p>	2	-		6	[1,4,6, 9]
<p>Тема 9. Інтеграція в сільськогосподарському виробництві.</p> <p>1. Поняття про кооперування і інтеграцію в сільському господарстві.</p> <p>3. Інтеграційні процеси в аграрному виробництві.</p> <p>2. Форми агропромислових формувань у сферах виробництва і переробки продукції та їх економічна ефективність.</p> <p><i>ПЗ. Дослідження агропромислової інтеграції.</i></p>	2	2	-	6	[1,6,7]
<p>Тема 10. Витрати виробництва.</p> <p>1. Класифікація витрат</p> <p>2. Суть витрат і собівартості продукції.</p> <p>3. Види собівартості різних видів продукції і робіт.</p> <p><i>ПЗ. Визначення витрат виробництва і порядок їх віднесення на певні види</i></p>	2	2		6	[1,6,7]

<i>продукції.</i>					
Тема 11. Собівартість сільськогосподарської продукції. 1.Методика обчислення собівартості продукції, робіт і послуг. 2.Значення, резерви і шляхи зниження собівартості сільського господарської продукції. 3. Рентабельність сільськогосподарської продукції. <i>ПЗ. Розрахунок собівартості сільськогосподарської продукції.</i>	2	2	-	6	[5,6,7, 10]
Тема 12. Економіка рослинництва. 1.Сучасний стан економіки рослинництва. 2.Економіка виробництва зерна. 3.Економіка виробництва цукрових буряків. 4.Економіка виробництва картоплі і овочів. <i>ПЗ. Визначення показників економічної оцінки ефективності виробництва кормів.</i>	2	2		6	[5,6,7, 10]
Тема 13. Економіка тваринництва. 1.Сучасний стан економіки тваринництва. 2.Економіка скотарства. 3.Економіка свинарства. 4.Економіка птахівництва. 5.Економіка вівчарства. <i>ПЗ. Визначення інтенсифікації тваринництва.</i>	2	2	-	6	[6,10]
Тема 14. Процес прийняття рішень в менеджменті аграрного	2	2		6	[6,10]

<p>підприємства</p> <p>1.Процес прийняття рішень як основа менеджменту.</p> <p>2.Чинники ризику та невизначеності при прийнятті управлінських рішень.</p> <p>3. Способи запобігання ризику в аграрному виробництві.</p> <p>4. Страховий менеджмент ризиків в аграрному виробництві.</p> <p>3.Середовище функціонування аграрних підприємств.</p> <p><i>ПЗ. Визначення та класифікація ризиків в аграрних підприємствах.</i></p>					
<p>Тема 15. Управління інвестиційною та інноваційною діяльністю аграрного підприємства.</p> <p>1. Сутність, значення, форми та напрями інвестиційних процесів у сільському господарстві.</p> <p>2. Особливості інноваційної діяльності в аграрній сфері виробництва.</p> <p><i>ПЗ. Визначення шляхів управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.</i></p>	2	2	-	6	[13, 14,15]
Всього	30	30	-	90	

4.МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	Кількість годин
ДРН 1	Показ прикладів розв'язання проблем виробництва інтерактивним методом на лекції і практичних заняттях	10	Підготовка до лекції шляхом ознайомлення з попереднім матеріалом. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. Виконання завдань практичних робіт, виконання яких розпочато	20

			на практичному занятті.	
ДРН 2	Мультимедійна лекція. Проведення опитування. Консультації викладача	10	Читання (опрацювання теоретичного матеріалу). Підготовка до опитування	20
ДРН 3	Показ прикладів розв'язання проблем виробництва інтерактивним методом на лекції і практичних заняттях	10	Підготовка до лекції шляхом ознайомлення з попереднім матеріалом. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. Виконання завдань практичних робіт, виконання яких розпочато на практичному занятті.	20
ДРН 4	Проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем. Модерування дискусії за результатами доповідей. Перевірка мультимедійних презентацій. Проведення опитування. Консультації.	10	Підготовка матеріалів для доповіді з мультимедійною презентацією, обговорення, дискусії;	20
ДРН 5	Показ прикладів розв'язання проблем виробництва інтерактивним методом на лекції і практичних заняттях	20	Підготовка до лекції шляхом ознайомлення з попереднім матеріалом. Вивчення матеріалу для самостійного опанування. Підготовка до тестування (тест множинного вибору).	10

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Виконання і захист практичних робіт, реферату по заданій темі	85 балів / 85 %	на протязі семестру 2–15 тиждень
2	Підсумкова комп'ютерне тестування-тест множинного вибору	15 балів / 15 %	15 тиждень

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Виконання і захист практичних робіт, реферату по заданій темі	< 50 балів	51–64 балів	65–73 балів	74–85 балів
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Відповіді на всі питання наведено, але окремі складові відповідей відсутні або недостатньо</i>	<i>Відповіді на всі питання наведено</i>	<i>Відповіді на всі питання наведено, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власний варіант</i>

		<i>розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>		<i>розв'язання проблеми</i>
Підсумкова комп'ютерне тестування- тест множинного вибору	<i>< 9 балів</i>	<i>9–10 балів</i>	<i>11–14 балів</i>	<i>15 балів</i>
	<i>Вірних відповідей менше 8 із 15</i>	<i>Вірних відповідей 9 або 10 із 15</i>	<i>Вірних відповідей 11 або 14 із 15</i>	<i>Вірних відповідей 15 із 15</i>

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Проходження тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
2	Усний зворотний зв'язок від викладача під час занять	протягом занять
3	Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після виступів з доповідями	9-й тиждень
4	Консультації, усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над індивідуальним завданням	протягом занять
5	Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після презентації індивідуального завдання	під час захисту

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела

1. Указ Президента України Про стратегію сталого розвитку "Україна 2020" від 12 січня 2015 р.
2. Економіка підприємства /навчальний посібник/ Д.І. Римань, Г.Я. Криворучко, Г.Я.Віннічук, М.Т.Пилявець- К.; Аграрна освіта, 2011, 531 с.
3. Економіка аграрного підприємства; Підручник для екон. І технол. Спец. Аграрн. Вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації/ С.І.Михайлов та інші; за ред. С.І.Михайлова.- К.; Укр. Центр дух. Культ., 2005.-396 с.
4. Статистичний щорічник- Головне управління статистики.
5. Фінансові звіти підприємств.
6. В.К.Збарський та інші Економіка сільського господарства.-К «Каравела» 2010. 273 с.

7. Економіка підприємства теорія і практикум. (за ред. Міценко Н.Г. Яценко О.І.) Навчальний посібник. - Львів, «Магнолія 2006», 2010-688 с.

8. Бойчик І.М. Економіка підприємства - К. Атіка, 2006 - 212 с.

Методичне забезпечення

9. Тарельник Н.В. Економіка, організація та управління аграрного виробництва. Методичні вказівки для практичних робіт з дисципліни для студентів спеціальності 208 «Агроінженерія», 2021.

10. Тарельник Н.В. Економіка, організація та управління аграрного виробництва. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи, для студентів спеціальності 208 «Агроінженерія», 2021.

11. Тарельник Н.В. Економіка, організація та управління аграрного виробництва. Конспект лекцій для студентів спеціальності 208 «Агроінженерія», 2021.

Додаткові джерела

12. Економіка та управління АПК: Зб. наук. праць / Білоцерк. нац. аграр. ун-т – Біла Церква, 2012. – Вип. 8 (95). – 137 с.

13. Економіка підприємств АПК < Навчальний посібник / За редакцією проф. Дусановського С.ЛЮ - Тернопіль < Горлиця, 22280 - 259 с.

14. Бібліотека корпоративного управління. – Режим доступу: www.corpgov.net

15. Нормативні акти України – Режим доступу: www.nau.kiev.ua